

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет економіки та менеджменту

Кафедра інноваційного підприємництва та інвестиційної діяльності

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ПИЛИПЧУК Олександр Вікторович

УДК 330.341.1

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ
(КОМЕРЦІЙНИХ) СТРУКТУРАХ**

076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ О. В. Пилипчук

Керівник роботи
Плотнікова Марія Федорівна
к. е. н., доцент

Житомир – 2020

АНОТАЦІЯ

Пилипчук О. В. Інноваційна діяльність в підприємницьких (комерційних) структурах. Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 076 – підприємництво, торгівля та біржова діяльність. – Житомирський національний агроекологічний університет, Житомир, 2020.

В кваліфікаційній роботі викладені теоретичні, методичні та практичні аспекти здійснення інноваційної діяльності в підприємницьких структурах. Проведено комплексний аналіз інноваційної діяльності підприємств на ринку біопалива в Житомирській області. Проаналізовано фінансово-економічний стан ТОВ «Полбіорес». Розроблено інноваційний проект, що передбачає поєднанні виробництва теплової енергії з відновних джерел енергії та енергії отриманої від викопних енергетичних ресурсів.

Ключові слова: інновація, інноваційна діяльність, інноваційний проект, біопаливо, паливна тріска.

SUMMARY

Pylypchuk O. V. Innovative activity in entrepreneurial (commercial) structures. *Qualifying work manuscript.*

Qualification work for the master's degree in specialty 076 – Entrepreneurship, trade and stock exchange activity. Zhytomyr National Agroecological University, 2020.

The qualification work outlines the theoretical, methodological and practical aspects of implementing innovative activities in business structures. The complex analysis of innovative activity of the enterprises on the market of biofuels in the Zhytomyr region is carried out. The financial and economic situation of Ltd Polbiores is analyzed. An innovative project has been developed that foresees the combination of the production of thermal energy from renewable energy sources and the energy obtained from fossil energy resources.

Keywords: innovation, innovation, innovative project, biofuels, fuel chips.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	7
Висновки до розділу 1	14
РОЗДІЛ 2 КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ НА РИНКУ БІОПАЛИВА В ЖИТОМИРСЬКІЙ ОБЛАСТІ	16
Висновки до розділу 2	24
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ІЗ ВИРОБНИЦТВА БІОПАЛИВА	25
Висновки до розділу 3	32
ВИСНОВКИ.....	33
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	36
ДОДАТКИ	41

ВСТУП

Постановка проблеми. Вичерпання викопних природних ресурсів, зростання їх вартості, проблеми забруднення навколишнього середовища звертають увагу науковців та суб'єктів підприємництва до застосування сучасних інноваційних технологій задоволення енергетичних потреб. Україна володіє значними ресурсами для розвитку відновлюваних джерел енергії, які нині практично не використовуються. Саме тому сьогодні значна увага приділяється дослідженням щодо застосування альтернативних джерел енергії та використання таких видів палива, які забезпечують нижчі викиди шкідливих речовин в атмосферу та ґрунт та отримуються із місцевих ресурсів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження інноваційної діяльності є одним із найбільш значущих наукових завдань як для вітчизняних, так і для зарубіжних вчених і практиків. Значний вклад в формування теорії інноваційного розвитку зробили Й. Шумпетер, Є. Вітте, П. Санто, Б. Твісс та ін. На формування концепції інноваційного розвитку в Україні значно вплинули дослідження провідних вітчизняних вчених, таких, як В. М. Геєця, М. С. Герасимчука, С. М. Ілляшенко, П. Г. Перерви, Н. В. Краснокутської, О. І. Дачія, Р. А. Фатхудинова, В. Г. Федоренка, Л. І. Федулової та ін. Разом з тим, недостатньо висвітленими є питання інноваційного розвитку підприємств з виробництва паливних матеріалів.

Разом з тим, активізація інноваційної діяльності суб'єктів господарювання є одним із важливих завдань в інтелектуальній економіці. Враховуючи особливості розробки та впровадження у виробництво інновацій найбільш дієвим інструментом посилення інноваційної активності підприємств є розробка інноваційна політика та побудова комплексної система управління інноваційною діяльністю. Методи управління пропонуються різноманітні, проте велика кількість дослідників наполягають на вирішальній ролі інноваційної стратегії, яка спроможна привести підприємство до процвітання.

Мета і завдання дослідження. Мета роботи полягає в дослідженні інноваційної діяльності підприємств з виробництва біопалива та розробки пропозицій щодо їх інноваційного розвитку. Досягнення мети потребує вирішення наступних завдань:

- дослідити теоретико-методологічні основи здійснення інноваційної діяльності;
- здійснити комплексний аналіз інноваційної діяльності підприємств з виробництва біопалива в Житомирській області;
- розробити напрями інноваційного розвитку підприємств із виробництва біопалива.

Предмет та об'єкт дослідження. *Об'єктом дослідження є інноваційна діяльність суб'єктів підприємництва з виробництва біопалива. Предметом дослідження* виступає певна сукупність як теоретичних, так і методико-практичних положень щодо розробки та впровадження новацій при виробництві та використанні біопалива у практику діяльності суб'єктів підприємництва.

Методи дослідження. Дослідження базувалося на методах діалектичної й формальної логіки, аналізу та синтезу (для дослідження сучасних положень економічної теорії та вже опублікованих наукових праць, результатів представлених виконаних наукових та дослідних робіт); монографічний (для вивчення досвіду окремих суб'єктів господарювання); описово-аналітичний (для дослідження потенціалу та тенденцій розвитку галузі); прогнозування (для передбачення сценаріїв розвитку ринку енергоресурсів та біоенергетики); систематизації (для упорядкування етапів здійснення інноваційної діяльності); порівняльно-економічного аналізу (при порівнянні показників звітного року з попередніми періодами); сценарного моделювання (для розрахунку та оцінки інноваційних проектів).

Перелік публікацій автора за темою дослідження. Результати дослідження доповідались на Міжнародному науково-практичному форумі «Інтелектуальна економіка в умовах суспільних трансформацій» 25 жовтня 2019 р. (ЖНАЕУ) на тему – Розробка стратегії інноваційного розвитку підприємств із виробництва

біопалива, Міжнародної науково-практичної конференції «Становлення механізму публічного управління розвитком територій як пріоритет державної політики децентралізації» 28–29 листопада 2019 р. (ЖНАЕУ) на тему – Нові технології розв’язання енергетичних потреб підприємницьких структур, науково-практичній конференції науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів та молодих вчених НІІ економіки та агробізнесу «Наукові читання – 2019» (ЖНАЕУ) на тему – Інноваційна діяльність в підприємницьких (комерційних) структурах.

Практичне значення отриманих результатів. На основі дослідження ринку біопалива в Житомирській області та інноваційної діяльності ТОВ «Полбіорес» обґрунтовано інноваційний проект співпраці з комунальними підприємства для здешевлення вартості теплової енергії.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків до розділів та загальних висновків, списку використаних джерел з 46 найменувань. Основний зміст роботи викладено на 35 сторінках комп’ютерного тексту, містить 13 таблиць і 1 рисунок, 4 додатки.

ВИСНОВКИ

Інноваційна діяльність – це процес спрямований на практичне використання наукових, науково-технологічних результатів з метою створення нових чи вдосконалених продуктів, нових чи удосконалених технік та технологічних процесів, методів теорій, управлінських підходів, систем управління та організації праці. Інноваційна діяльність передбачає запровадження досягнень науки і техніки у виробництво з метою нарощування обсягів виробництва продукції, зменшення витрат ресурсів на одиницю продукції, зниження затрат праці та підвищення продуктивності праці. Здійснення інноваційної діяльності орієнтована на кінцевого споживача, на краще задоволення його потреб. Вона сприяє зміцненню конкурентоспроможності підприємств, регіонів та країни.

Систематична, широкомасштабна інноваційна діяльність, тобто діяльність з приводу впровадження наукових досягнень, інтелекту, знань у виробничий процес стає неодмінним інструментом інтелектуальної економіки. Вона потребує застосування властивих тільки їй управлінських інструментів, методів, підходів серед яких повно свобода дій працівників у виконанні завдань, застосування методів управління відмінних від традиційного бізнесу, створення відокремлених підрозділів для розробки проривних інновацій, підтримка інноваційної діяльності працівників тощо. Інноваційна діяльність залишається найбільш динамічною структурою, яку також необхідно постійно вдосконалювати відповідно до змін бізнес-середовища. Кожна інновація, яка впроваджується є унікальною і потребує розробки спеціальних методів управління. Інноваційна діяльність стає ефективною, коли базується на розробленій інноваційній політиці, досконалій методиці запровадження нововведень та оцінювання їх результативності.

Житомирська область володіє значними запасами біопалива та біомаси. Це обумовлюється площею лісових насаджень, яка становить більше 1 млн га або 38 % території області та великим потенціалом сільського господарства, значна

частина ресурсів якого може використовуватися для задоволення енергетичних потреб. Значні ресурси можуть бути отримані від розчищення узбіч доріг та лісопосадок.

Використання викопних невідновних вуглеводневих речовин для виробництва енергії є значним джерелом викидів вуглекислого газу та інших шкідливих речовин в нашу атмосферу. Для вирішення цього завдання пропонується застосування інноваційних технологій та перехід до використання альтернативних видів палива. Останні мають місцеве походження, а їх використання позитивно відображається на соціально-економічному розвитку населених пунктів та екологічному стані довкілля.

Сектор біоенергетики в Україні та області потребує інновацій та переведення на інноваційний тип розвитку, що зумовлено надмірними втратами енергії та значною залежністю від імпорту енергоносіїв. Запровадження інновацій покликане активізувати місцеві ресурси, підвищити зайнятість населення, позитивно впливати та стан розвитку підприємницького сектора, знизити негативний вплив на навколишнє середовище.

Виробництво теплової енергії з альтернативних видів палива місцевого походження доцільне з кількох позицій. По-перше, застосування біопалива дозволяє знизити вартість отриманої енергії. По-друге, біопаливо є екологічним видом палива, оскільки при спалюванні у навколишнє середовище надходить така ж кількість вуглекислого газу яка була з нього поглинута рослинами в результаті їх росту. По-третє, використання біопалива позитивно впливає на економічну складову. По-четверте, застосування біопалива спричиняє більш швидкий розвиток технологій.

ТОВ «Полбіорес» є підприємством, що динамічно розвивається на ринку виробництва та реалізації тріски. Підприємство пропонує вигідні умови співпраці та комплексні рішення щодо забезпечення підприємств технологічною та паливною тріскою. Воно реалізує нестандартні рішення та застосовує індивідуальні підходи до кожного замовника. Саме інноваційні методи керівництва, сучасні техніка та гнучкі підходи до співпраці з замовниками

дозволили підприємству з першого року існування отримати позитивний фінансовий результат. У 2017 р. обсяг реалізованої продукції досяг 3,7 млн грн, чистий прибуток становив 174 тис. грн.

Для ТОВ «Полбіорес» пропонується стратегія диверсифікація діяльності на ринку, зокрема обґрунтовано інноваційний проект, який полягає в ідеї догрівання теплоносія (води), що використовується для обігріву об'єктів соціальної сфери, житлових та адміністративних будинків. Застосування такої моделі, дозволить знизити залежність від дорогого імпортного ресурсу (природного газу, мазуту, вугілля) та знизити вартість одиниці теплової енергії на 30–40 %. Проект є інвестиційно привабливим, оскільки термін окупності не перевищує 3 роки, а рентабельність інвестицій перевищує 10 %.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Князевич А. О., Крайчук О. В. Механізми управління інноваційним розвитком : моногр. Рівне : Видавець О. Зень, 2011. 136 с.
2. Шумпетер Й. Теория экономического развития. пер. В. С. Автономова. М.: Директмедиа Паблишинг, 2008. 401 с.
3. Зянько В. В., Єпіфанова І. Ю., Зянько В. В. Інноваційна діяльність підприємств та її фінансове забезпечення в умовах трансформаційних змін економіки України : монографія : ВНТУ, 2015. 172 с.
4. Zaltman G., Duncan R., Holbeck J. Innovations and Organizations. New York: John Wiley, 1973. 212 p.
5. Зянько В. В. Інноваційне підприємництво: сутність, механізми і формирозвитку : монографія. Вінниця: УНІВЕРСУМ–Вінниця, 2008. 397с.
6. Закон успешных инноваций. Зачем клиент «нанимает» ваш продукт и как знание об этом помогает новым разработкам. / Кристенсен К., Холл Т., Диллон К., Данкан Д. М. : Альпина Паблишер, 2017. 268 с.
7. Гуткевич С. А. Инвестиционная привлекательность аграрного сектора экономики : моногр. К. : Изд-во Европ. ун-та, 2003. 251 с.
8. Про інноваційну діяльність : Закон України від 4 липн. 2002 р. № 40-IV. *Законодавство України* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення 19.12.2019).
9. Гасман О., Франкенбергер К., Шик М. Бизнес-модели: 55 лучших шаблонов. URL : <https://hub.kyivstar.ua/wp-content/uploads/2018/02/Biznes-modeli.pdf> (дата звернення 25.10.2019).
10. Власенко Т. В., Погоріла Є. С. Розробка ефективної бізнес-моделі: приклад дослідження. *Управління розвитком соціально-економічних систем* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. присвяченої 70-річчю кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту, 8–9 лист, 2018 р. Харків: ХНТУСГ, 2018. С. 189–191. URL : <http://dspace.khntusg.com.ua/bitstream/123456789/7038/1/69.pdf> (дата звернення 20.10.2019).

11. Розман А. Бізнес-модель підприємства роздрібної торгівлі. *Вісник КНТЕУ*. 2014. № 3. С. 15–34.
12. Смерічевський С. Ф., Клімова О. І. Business model canvas як універсальна концепція управління бізнесом компанії. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 9. С. 11–14.
13. Фролова Л. В., Кравченко Е. С. Формирование бизнес-модели предприятия. К.: Центр учебной литературы. 2012. 384 с.
14. Ревуцька Н. В. Формування бізнес-моделі підприємства (за матеріалами підприємств харчової промисловості України) : дис. канд. екон. наук : 08.06.01. К. : КНЕУ, 2005. 259 с.
15. Микитюк П. П., Сенів Б. Г. Інноваційна діяльність : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2009. 392 с.
16. Кіпіоро І. М. Проблеми та перспективи інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств. *Економіка аграрного сектора та управління національним господарством*. 2014. Вип. 1 (53). С. 120–126.
17. Лапко О. О. Інноваційна діяльність в системі державного регулювання. К. : Ін-т екон. прогнозів. НАН України, 1999. 294 с.
18. Лебедева Л. В. Сучасна інноваційна політика держави в Україні: проблеми та перспективи реформування. *Ефективна економіка*. 2014. № 1. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2664> (дата звернення 05.02.2020).
19. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент : навчальний посібник. К. : КНЕУ, 2003. 504 с.
20. Ілляшенко С.М. Інноваційний менеджмент : підручник. Суми : ВТД Університетська книга, 2010. 334 с.
21. Фатхутдинов Р. А. Инновационный менеджмент. С.-Пб. : Питер, 2002. 400 с.
22. Менш Г. Основы организационного проектирования. М., 2002. 512 с.
23. Коюда П. М., Шейко І. А. Ефективність інноваційної діяльності підприємств : теорія та практика : монографія. Х. : ХНУРЕ, 2013. 337 с.

24. Кантер Р. М. Инновации: классические ошибки. *Litresp.ru* : веб-сайт. URL: <http://litresp.com/chitat/ru/%D0%A5/hemel-geri/upravlenie-biznesom/7> (дата звернення 05.02.2020).

25. Князевич А. О., Крайчук О. В. Механізми управління інноваційним розвитком : монографія. Рівне : Видавець О. Зень, 2011. – 136 с.

26. Лісові ресурси. *Управління екології та природних ресурсів Житомирської обласної державної адміністрації* : Веб-сайт. URL: <http://ecology.zt.gov.ua/ecorasport2015-9.htm> (дата звернення 05.10.2019).

27. Статистичний щорічник Житомирської області за 2018 рік : статистичний збірник / Головне управління статистики у Житомирській області. Житомир : Головне управління статистики у Житомирській області, 2019. 436 с.

28. Гелетуха Г. Г., Желєзна Т. А., Баштовий А. І. Створення конкурентного ринку біопалив в Україні. Частина 1. Промышленная теплотехника. 2017. Т. 39. №3. С. 85–90.

29. Пилипчук О. В. Нові технології розв'язання енергетичних потреб підприємницьких структур. *Становлення механізму публічного управління розвитком територій як пріоритет державної політики децентралізації* : зб. наукових праць. Житомир: ЖНАЕУ, 2019. С. 523–525.

30. Про затвердження Порядку видалення дерев, кущів, газонів і квітників у населених пунктах : постанова КМУ від 01.08.2006 р. № 1045. *Законодавство України* : Веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-2006-п> (дата звернення 05.10.2019).

31. Про затвердження Правил поліпшення якісного складу лісів : постанова КМУ від 12.05.2007 р. № 724. *Законодавство України* : Веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/724-2007-п> (дата звернення 05.10.2019).

32. Не кидай дрова на вітер. *Завод Кобзаренка* : веб-сайт. URL: <https://kobzarenko.com.ua/ua/tehnologii/159-ne-kiday-drova-na-vter.html> (дата звернення 08.10.2019).

33. Перспективи розвитку паливно-енергетичного комплексу України. *Міністерство енергетики та захисту довкілля України* : веб-сайт. URL:

http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/publish/article?art_id=97023 (дата звернення 05.10.2019).

34. Державна підтримка енергозбереження – програма «теплих кредитів». *Держенергоефективності* : Веб-сайт. URL: <http://saee.gov.ua/uk/consumers/derzh-pidtrymka-energozabespechenya> (дата звернення 05.10.2019).

35. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» : розпорядження КМУ від 18 серпня 2017 р. № 605-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/605-2017-p> (дата звернення 18.12.2019).

36. Петрашевська А. Д. Теоретико-методологічні основи забезпечення інноваційної діяльності підприємств сфери допоміжного обслуговування : дис. ...д-ра екон. наук : 03.00.04 / Одес. нац. академ. зв'язку ім. О. С. Попова, Херс. нац. техн.ун-т. Одеса, 2017. 450 с.

37. Князева О. А. Інноваційний розвиток підприємств поштового зв'язку: теорія, методологія, практика : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : 08.00.04. Одеса, 2010. 31 с.

38. Шацька Е. Ш. Стратегія інноваційного розвитку підприємств виноградарства і плодівництва Автономної республіки Крим : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.00.04. Суми, 2010. 22 с.

39. Щепкіна Н. М. Стратегія інноваційного розвитку підприємств металургійної промисловості : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.00.04. Маріуполь, 2010. 22 с.

40. Янковський К. П., Мухарь І. Ф. Організація інвестиційної й інноваційної діяльності. СПб. : Літер, 2001. 488 с.

41. Великий Ю. В. Формування стратегії інноваційного розвитку підприємств машинобудування. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Сер. Екон. науки*. 2011. Вип. 19. С. 114–120.

42. Юринець З. В. Інноваційні стратегії в системі підвищення конкурентоспроможності економіки України : дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : 08.00.03. Львів, 2016. 519 с.

43. Freeman C. The Economics of industrial innovation. Third edition. The MIT Press, 1997. 470 p.

44. Стадник В. В., Йохна М. А. Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства: навч. посібник. Хмельницький : ХНУ, 2011. 327 с.

45. Короленко Р. В. Вибір стратегії інноваційного розвитку підприємства у форматі екологічної відповідальності. *Вісник Приазовського державного технічного університету. Сер. Екон. науки.* 2017. Вип. 33. С. 88–94.

46. Пилипчук О. В.. Розробка стратегії інноваційного розвитку підприємств із виробництва біопалива. *Інтелектуальна економіка в умовах суспільних трансформацій* : Матеріали V Міжнар. наук.-практ. форуму, 25 жовт. 2019. Житомир : ЖНАЕУ, 2019. С. 473–473.